

Licht op ...

De onrust in de wereld

Wat gebeurt er op dit moment?

Het ziet ernaar uit dat we in een periode zijn terechtgekomen waarin we op vele vlakken grenzen aan het doorbreken zijn. Het wereldbeeld is zeer onrustig. Van de bestaande structuren komt de ene na de andere onder druk te staan, of wordt zelf afgebroken — of dat nu goede of minder goede structuren zijn. Er heerst chaos op vele vlakken. De wereld gist en de oplossingen lijken verder weg dan ooit.

De heersende systemen geven geen oplossing voor de problemen in hun systeem. Het verzet tegen deze systemen is onduidelijk van aard: men is tegen, maar de achterliggende motieven zijn zeer divers. Het is bekend dat het veel makkelijker is om tegen iets te zijn dan voor iets, want dit laatste houdt in dat men een visie moet hebben die niet alleen één probleem oplost, maar oplossingen biedt voor het geheel.

Is dit de eerste keer dat zoiets gebeurt?

Daar kunnen we heel duidelijk 'nee' op zeggen. U hoeft de geschiedenis niet goed te kennen om te zien dat dit zich met grote regelmaat herhaalt. Als we de karmische problemen niet oplossen, dat wil zeggen de onbalans die we in voorgaande cycli hebben opgebouwd niet oplossen, zullen deze zich weer in volgende cycli manifesteren. Alles is cyclisch, ook onze problemen of moeilijkheden.

Er is een bekende uitspraak: hij die zijn geschiedenis niet kent is gedoemd om haar te herhalen. Wat zien we terugkomen wat we al vaker hebben gezien in het verleden? We zien de cyclische terugkomst van opstanden: van geweldsuitbarstingen, volksopstanden, de roep om een sterke man, het kiezen van een sterke man in plaats van een wijze, het tegenstemmen uit ongenoegen zonder daar de consequenties van te overzien. Hiervan zijn voorbeelden te over: de Franse Revolutie, de opkomst van Hitler, het kiezen voor Trump, voor de brexit, voor Bolsonaro als president van Brazilië.

Kunnen we een karakteristiek in de huidige onrust ontdekken?

In de algemene discussie in de maatschappij horen we een aantal steeds terugkerende kreten: nationalisme, patriottisme, globalisering of mondialisering en xenofobie (angst voor vreemdelingen). Sommige van deze termen liggen angstig dicht bij elkaar of overlappen elkaar zelfs. Maar bovenal zien we een groot wantrouwen tussen de verschillende bevolkingslagen, dat wordt uitgedrukt in de kreet: we zijn het zat, en nu wij!

Nationalisme definiëren we als een ideologie die het eigen land als uitgangspunt stelt. Daarbij wordt ernaar gestreefd het eigen land meer invloed te geven of te laten krijgen: 'wij eerst'. De geschiedenis heeft ons hiervan veel excessen laten zien. Het is een vorm van afgescheiden denken

dat alleen deeloplossingen biedt.

Patriottisme is nationale trots, de ideologie van liefde en toewijding aan een thuisland en een gevoel van verbondenheid met andere burgers die dezelfde waarden delen. Het omvat een reeks concepten die nauw verwant zijn aan nationalisme. Het staat er heel dichtbij. Er wordt wel getracht om dit begrip patriottisme op te rekken naar het zich inzetten voor een algemene verbetering die niet door landsgrenzen wordt gekenmerkt, maar de geschiedenis heeft ons laten zien dat de grens tussen patriottisme en nationalisme bijzonder dun is.

Globalisering of *mondialisering*: het wereldwijd denken en zich inzetten voor het wereldbelang. Dat is zeer de moeite waard als het uit idealisme is, en dus niet gericht op handelsvoordeel, goedkope arbeidskrachten of een ander beperkt doel. Het is een goede oplossing tegen het vernauwde denken van nationalisme en patriottisme, en daarom een stap in de goede richting. We hebben daar een aantal internationale instituten voor, maar deze werken heel moeizaam. De oorzaak daarvan is dat er steeds weer eigenbelang om de hoek komt kijken als achterliggend motief. Afgescheidenheid is het basiskenmerk van de huidige problemen, het geheel wordt niet als belang gezien. Deze manier van denken en handelen laat heel duidelijk zien dat er dus altijd wereldwijd spanningen zullen blijven bestaan, terwijl ondertussen de wereldwijde communicatie zich met enorme vaart uitbreidt.

Is er een oplossing?

De oplossing is te vinden als we iets verder zoeken naar wat er aan de hand is. Een algemene blik toont ons dat we in de bevolkingen vele lagen zien. Deze situatie is niet gebonden aan een land maar is het algemene maatschappijbeeld. Overal op de wereld zien we een sterke lagenstructuur, geen enkele stad, geen enkel land of werelddeel uitgezonderd.

Als we op basis van analogie ons een beeld opbouwen van een vat met zeer verschillende vloeistoffen, dan leert de natuurkunde ons dat deze niet of zeer moeilijk mengen. Dat is hetzelfde wat we in onze maatschappij zien. 'Groot verschil in soortelijk gewicht' kan je vertalen naar een groot verschil in rijkdom, in sociale positie, in kansen en mogelijkheden, in cultuur en godsdienst. Deze eenvoudige lesjes in natuurkunde leren ons dat hoe groter dit verschil is, des te moeilijker de vloeistoffen zullen mengen, en dat op de grensgebieden de frictie het grootst is. Nu is er geen samenleving die niet bestaat uit verschillende gelaagdheden. Die moeten er zijn: een samenleving kan niet bestaan uit alleen bakkers, leidinggevendenden, ambtenaren, enzovoort. Deze lagen zijn nodig, maar de ene is niet belangrijker dan de andere. Gelijkwaardigheid is hier het sleutelwoord, ieder moet bijdragen naar zijn vermogen.

In de geschiedenis zijn er voorbeelden te vinden van samenlevingen waar de onderlinge verschillen minimaal waren. Een van de mooiste voorbeelden is het rijk van koning Ashoka in India, waar met een verrassend klein aantal uitgangspunten en maatregelen een heel gelukkige samenleving ontstond. Hetzelfde geldt voor een bevolkingsgroep in Noord-India, de Bishnoi, die alle tekorten aan voedsel en andere levensbehoeften oploste met een lijst van 29 maatregelen en uitgangspunten.

Wat is het nut van rijkdom die je niet eens in één mensenleven kan opmaken, die je persoonlijke behoeften ver te boven gaat? Studies op economisch en sociaal vlak hebben de volgende inzichten opgeleverd: maatschappijen of culturen waar het verschil tussen top en bodem het kleinst is, zijn het stabielst en het gelukkigst.⁽¹⁾ Dus, zolang de rijken rijker worden en de armen armer, neemt de spanning toe. Zie de Franse Revolutie als voorbeeld, die begon op basis van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap, wat bijzonder snel uit de hand liep en verviel tot een opstand met

veel geweld en het gebruik van de guillotine. Nu zien we weer opstanden komen. Kunnen we die nu wel oplossen?

Het is altijd gebleken dat, welk economisch of sociaal-maatschappelijk systeem je ook aanhangt, de uitkomst wordt bepaald door de individuele invulling ervan en de bereidheid van het individu om zich voor het geheel, voor het algeheel belang in te zetten. Geen maatschappij kan draaien op de zogenaamde idee dat er een gezonde concurrentie moet zijn. Als we menen dat dit de weg zou zijn om mensen gemotiveerd te houden, dan hebben we de ware eigenschappen in de mens nog niet kunnen aanspreken. Mensen zouden uit idealisme, uit eenheidsbesef, op grond van vertrouwen met elkaar moeten werken. Dan is er sprake van gelijkwaardigheid zonder onderlinge angst en risico van misbruik. Dan kunnen ideeën als het basisinkomen, sociale zekerheid en andere vormen van samenwerking door alle lagen heen werken als een bindende kracht. De sleutel ligt in de woorden: “De macht die de leerling zoekt is een die hem als niets doet schijnen in de ogen der mensheid.”⁽²⁾

Herman C. Vermeulen

Referenties

1. R. Wilkinson en K. Pickett, *The Spirit Level. Why equality is Better of Everyone*. Penguin Books, Londen 2010.
2. M. Collins, *Light on the Path*, deel 1, regel 16. Online: <https://www.theosociety.org/pasadena/lightpat/lightpa1.htm>.